

TARTU ÜLIKOOLI VILJANDI KULTUURIAKADEEMIA

Kultuurhariduse osakond

Kultuurikorralduse õppekava

Marianne Helena Rammo

LAVASTUSE „ÜKSI LEHEKUU PÕUES“ PRODUKTSIOON

Loov-praktiline lõputöö

Juhendaja: Marko Lõhmus, MA

Kultuurikorralduse ja kultuuripoliitika assistent

Viljandi 2020

SISUKORD

SISSEJUHATUS	3
1. ORGANISATSIOONI ANALÜÜS.....	5
1.1. Organisatsiooni kirjeldus ja struktuur.....	5
1.2. Organisatsiooni missioon ja visioon.....	6
2. KORRALDUSTÖÖ ANALÜÜS.....	9
2.1. Lavastuse sisu ja olulisus.....	9
2.2. Korraldusprotsess ja meeskond	10
2.3. Turundus ja kommunikatsioon	12
2.3.1. Saalide täituvus	14
2.4. Eelarve	15
2.5. Sündmuse mõju analüüs	18
3. REFLEKSIOON	20
KOKKUVÕTE	22
Kasutatud ALLIKAD	23
LISAD.....	25
SUMMARY	32

SISSEJUHATUS

Teater on kui lemme – müstiline, sügav, puhas, julm ja hell. Loomisrõõmust pungil ja avastamist väärt maailm, mis nõuab aega ja ohvreid, rebib sind lõhki ja lapib su kokku. Igal osalisel, olgu see laval, publikus, akside vahel või piletili taga, on oma roll, mida täita. Kõik on kunstnikud, kõigil õigus luua uus realiteet oma isikliku interpretatsiooni kaudu.

Minu loov-praktiline lõputöö oli lavastuse „Üksi lehekuu põues“ produtseerimine. Teekond selle projektini algas aastal 2015, kui aitasin värskel teatriühendus Misanzeni produtsendil Mihkel Tikerpalul Viinistul pileteid müüa. Aasta hiljem kutsus Misanzeni lavastaja Helen Rekkor mind lavastuse „Õhtu on salameri. Edgar Valteri rahutu rahu“ produktsiooniassistendiks, mis toodi välja kahel suvel aastatel 2017 ja 2018. Viimasel suvel eemaldus Tikerpalu Misanzenist ning asutas MTÜ Tikerkultuuri, mis tõi välja ka minu lõputöö ja oli ühtlasi Tikerkultuuri debüütprojekt.

Lavastus „Üksi lehekuu põues“ põhineb Loone Otsa kirjutatud mononäidendil, mis räägib Jaan Tõnissoni elust. Poolelise tunniga saab vaataja aimu riigimees Tõnissoni vähe tuntud noorusest, meenutatud keskeas rahvajuhi pilgu läbi. Lugu keerleb Jaan Tõnissoni ja Anton Hansen Tammsaare „tüliõuna“ ümber, mille põhjustab verinoor ja kaunis preili Lõhmus. Armukadedus, konservatiivse ja liberaalse maailmavaate põrkumine, naisküsimus ja eesti keele, meele ning rahva tulevik põimuvad ülev-naljakaks pihtimuseks.

Mind kutsuti meeskonda 2018. aasta suve lõpus, kui oli veel plaan esietendada lavastus sama aasta 22. detsembril Jaan Tõnissoni 150. sünniaastapäeval, et projekt oleks pühendusega nii riigimehe sünniaastapäevale kui ka Eesti Vabariigi 100. juubeliaastale. Etendused lükkusid meeskonnaliikmete aja nappuse tõttu järgmisesse aastasse ehk korraldustöö algas hoopis 2019. aasta alguses. Kokku mängiti lavastust lõputöö projekti raames 2019. aasta kevadel kahel korral Tartus ERMi teatrisaalis, ühel korral Viljandis Ugala teatri väikses saalis ja kahel korral Tallinnas NUKU teatri ovaalsaalis.

Loov-praktilise lõputöö kirjalik osa jaguneb kolmeks. Esimeses osas kirjeldan ja analüüsin MTÜ Tikerkultuuri. Teine osa on korraldustöö analüüs, milles annan ülevaate korraldusprotsessist ja analüüsin sündmuse sotsiaalmajanduslikku mõju. Kolmandas osas reflekteerin kogetut ning kirjeldan, millega jäin korraldusprotsessis rahule ja mida oleks võinud minu hinnangul teha teisiti.

Gustav Suits on Jaan Tõnissoni kohta öelnud: „Eest kui ora, keskelt kui kera, tagant lai kui labidas.“ (Krull 2020)

1. ORGANISATSIOONI ANALÜÜS

1.1. Organisatsiooni kirjeldus ja struktuur

Siimon (2004 järgi) toob välja erinevad organisatsiooni definitsioonid:

- organisatsioon on kindla inimrühma ühiste eesmärkide taotlemiseks moodustatud ja terviklikult korraldatud ühendus (Üksvärv 2003: 13);
- organisatsioon on teatavaid eesmärke taotlev inimühendus süsteemiteooria kohaselt inimsüsteem (Mereste II 2003: 47);
- organisatsioon on inimeste rühm, mis töötab ühiste eesmärkide saavutamiseks. Mis tahes asutus või ettevõtte tegutseb organisatsioonina (Alas 2001: 7).

MTÜ Tikerkuultuur loodi 2018. aasta maikuus. Lavastusprojekti produtsendi sõnul oli MTÜ asutamise esmane ajend vajadus juriidilise keha järele, mis võimaldaks korraldada erinevaid kultuurisündmusi. Paari aastaga on Tikerkuultuuri kujunenud eelkõige teatrilavastusi produtseeriv organisatsioon. Mittetulundusühingu juhatuse moodustavad kaks inimest, kuid igapäevaselt juhib tööd Mihkel Tikerpalu, kes vastutab nii loomingulise kui ka administratiivse poole eest. Projektide raames osaleb MTÜ töös teenusepakkujate või töövõtjatena ka teisi inimesi. (Tikerpalu 2020)

Eelnevalt kirjeldatu põhjal on tegemist projektiorganisatsiooniga. Schertler (Siimon 2004 lk 197 järgi) kirjeldab seda kui struktuurivormi, mis on ajaliselt piiritletud. „Projektiorganisatsiooni kaudu realiseeritakse spetsiifiliste tunnustega (tähtajalised, ühekordsed, kompleksed, innovaatilised) ülesanded antud põhistruktuuri ehk primaarstruktuuri raames“ (*ibid.* lk 198). Schertler (*ibid.* Lk 198 järgi) liigitab projektiorganisatsioone vastavalt liiniinstantside ja projektijuhtide kompetentsi suhtele. Siimoni sõnul (*ibid.* lk 200) on puhas projektiorganisatsioon juriidilisele kehale paralleelselt

loodud organisatsioon, millel on projekti ajaks põhistruktuurist eraldatud ja korralduslikult iseseisev projektimeeskond. Projektimeeskonnas oli seitse inimest. Meeskonda, selle struktuuri ja tööjaotust analüüsin põhjalikumalt korraldusanalüüsis (vt ptk 2.2).

MTÜ Tikerkuultuuri tegevus on seni piirnenud ühe teatriprojektiga, millele loodi projekti kestuse ajaks meeskond, mis tegeles lavastuse välja toomisega ehk tegemist on projektiteatriga. Projektiteater on „püsitrupita teater, kus repertuaar koosneb projektipõhistest lavastustest“ (EKSS 2009 *sub* projektiteater).

1.2. Organisatsiooni missioon ja visioon

Adriani ja Sibinga püramiidi kohaselt (Mänd 2014, lk 15 järgi) moodustavad organisatsiooni kolm eluliselt tähtsat tasandit: olemuse, tegevuste ja töökorralduse tasand. Kõige tähtsam on olemuse tasand, mis hõlmab endas missiooni, visiooni ja eesmärgi ning põhjendab organisatsiooni tegevusi ja sihti. Teine ehk tegevuste tasand peab olema suunatud eesmärgi saavutamisele, et tegevus oleks põhjendatud. Töökorralduse tasand määrab, milliseid meetodeid kasutatakse, et eesmärgid saavutada.

Tikerkuultuuril polnud seni paika pandud konkreetset missiooni, visiooni ega ka eesmärgi. Kirjavahtetuses organisatsiooni juhiga, kes oli ühtlasi ka lavastusprojekti produtsent, jõudsime järeldusele, et pikas perspektiivis on missiooni, visiooni ja eesmärkide sõnastamine võtmetähtis, et tagada organisatsiooni ja Tikerkuultuuri kui projektiteatri tegevuse jätkusuutlikkus. Oluline on see ka seetõttu, et teatriprojektides on meeskond pidevas muutumises. Selleks, et võimalikult kiiresti kohaneda ning olla motiveeritud ja inspireeritud, on oluline mõista, miks organisatsiooni olemasolu on vajalik ning kellele ja kuhu on tegevus suunatud. „Missioon kirjeldab organisatsiooni olemasolu vajalikkust, ta määratleb, mida see organisatsioon soovib korda saata vaadates seda just kliendi poolt (Kreegimägi 2010).“

Missioonis kajastub organisatsiooni eesmärk. Visioon on tulevikuseisund, mida missiooni järgides organisatsioon saavutab. Väärtused näitavad, mida organisatsioon peab missiooni ja visiooni järgimisel kõige olulisemaks. Missioon, visioon ja väärtused peaks inspireerima

ja motiveerima juhatust, töotajaid ja vabatahtlikuid tegutsema. Missioon peaks tervikuna selgelt väljendama organisatsiooni eksisteerimise põhjust. (Byrnes 2009 lk 122)

„MTÜ Tikerkuultuur on väikesemahulisi teatrilavastusi korraldav organisatsioon, mis viib professionaalse teatri ka suurematest keskustest kaugemale, viies professionaalsed teatritegijad ja kunstiliselt kõrgel tasemel lavastused lähemale erinevas vanuses teatrihuvilistele, kel on kutselise teatri lavastustest osasaamine keeruline või võimalusi selleks vähe,“ kirjeldab produtsent ja organisatsiooni juht Tikerkuultuuri missiooni. (Tikerpalu 2020)

Karilaidi (2016) sõnul võiks organisatsiooni missioon vastata viiele järgmisele küsimusele:

1. Kelle jaoks me oleme?
2. Millist väärtust me nende jaoks loome?
3. Millist väärtust me loome ühiskonnas laiemalt?
4. Kuidas me seda väärtust loome (millest ise juhindume oma tegevuses)?
5. Millesse oma tegevuses usume?

MTÜ Tikerkuultuuri loomisest möödus äsja kaks aastat. Tegemist on noore projektiteatriga, kelle missioon on hägune ja ei ole tunnetuslikult selge ehk veel pole näha, et tegutsetakse missioonist lähtudes. Hetkel tundub vara toorelt sõnastatud missioon luubi alla võtta, kuid analüüsin seda siiski lühidalt toetudes Karilaidi viiele küsimusele.

Organisatsiooni missioonis kajastub, et sihtgrupp on erinevas vanuses teatrihuvilised, kes on peamiselt pärit Eestimaa väiksematest kohtadest ning kellel on kehv ligipääs kutseliste teatrite etendustele. Väärtuse loomist võib näha teatri viimises maapiirkondadesse ja selle kaudu kultuurielu elavdamises ka laiemalt ühiskonnas. Tikerkuultuur juhindub oma tegevuses professionaalsuse säilitamises ja teatri tegemises kunstiliselt kõrgel tasemel. Oluliseks peetakse professionaalse kultuuri viimist nendeni, kel puudub ligipääs sellele.

Visioon on „olla oodatud külaline ja oluline koostööpartner kultuurikeskustele ja rahvamajadele paikades, kus kutselist teatrit ei ole“. Lisaks sellele toob produtsent välja, et Tikerkuultuur lähtub repertuaarivalikul teema aktuaalsusest ja sobivusest ajalisse konteksti ning sisu kõnekusest vastava lavastuse sihtgrupile. „Lavastusi luuakse eesmärgiga, et neid

oleks võimalik viia keskustest kaugemale, aga pakkudes siiski kõrget kunstilist kvaliteeti.“
(Tikerpalu 2020)

2. KORRALDUSTÖÖ ANALÜÜS

2.1. Lavastuse sisu ja olulisus

Näidendi autor Loone Ots usub, et Jaan Tõnisson oli aumees ja kompromissitult aus poliitik, kellest tasub eeskuju võtta. „Oleme kõik pärit oma lapsepõlvest ja noorusest. Tõnissoni noorus on seni olnud pigem tundmata. Aga just sellel ajal kujuneb juba meile tuntud rahvuslane, kes on samas romantik. Mul oli suur rõõm leida „Vanas Jaanis“ järjest uusi jooni, mis tegid ikooni inimlikumaks. Ja tabada töö käigus, et Tõnisson oma tohutu haardega oli tegelikult väga üksi, teised lihtsalt ei suutnud nii kõrgelt lennata. Ent see on ka lugu ühe rahvuse kevadest,” kõneleb Ots lavastusest „Üksi lehekuu põues“.

Lavastus kõneleb Jaan Tõnissoni nooruspõlvest ehk kuidas Nuustaku hertsogist sai suur riigimees Tõnisson. Alusmaterjaliks on Loone Otsa kirjutatud samanimeline mononäidend. Lugu keerleb ümber müstilise ja imekauni preili Lõhmuse, kes on võitnud kahe suurmehe südamed – Jaan Tõnisson ja Anton Hansen Tammsaare, armunud kui poisikesed verinoorde piigasse. Keskeas rahvajuht on jõudnud roosikimbuga Hildegard Lõhmuse maja ette ning meenutab teda oodates enda lapsepõlve ja noorusaegu.

Lavastuse produtsent ja näitleja Mihkel Tikerpalu jaoks algas teekond näidendiga viis aastat tagasi, kui autor Loone Ots pakkus talle võimalust seda Eesti Üliõpilaste Seltsi majas ette kanda. „Tõnisson oli suur riigimees, põhimõtteline ja aateline mees, kes võiks olla eeskuju kõigile Eesti inimestele. Tema kingad on suured ja mulle meeldivad väljakutsed. Tõnissonil oli tahet palju Eesti ühiskonda arendavaid ja muutvaid tegevusi ellu viia, mina tahan tuua tänase teatrivaatajani loo tema nooruspõlvest ja kujunemisest, et suure mehe tegevust väärtustada – ses vajalikuna tunduva elluviimises me oleme sugulashinged küll,“ avab Tikerpalu lavastuse tagamaid.

Jaan Tõnissoni tegevus on Eesti Vabariigi juhtimisel jätnud ajalukku olulise jälje. Lavastus on sobiv ajaloo huvilistele, kuid ei nõua suuri eelteadmisi ning seetõttu pakub elamust ja lisaks ka väärt teadmisi neile, kes Tõnissoni elulugu detailideni ei tunne. „Üksi lehekuu põues“ teeb sissevaate nii Tõnissoni poliitilistesse kui ka filosoofilis-usulistesse vaadetes, näidates samaaegselt ka suure riigimehe inimlikku külge – tundeid ja argimõtteid, ihasid ja hirme. „Lavastusprotsessi käigus sai Tõnissonist aga minu jaoks inimene,“ kirjeldab lavastaja Karl Sakrits. „Küll erakordne inimene, aga ikkagi inimene. Me oleme kõik oma aja lapsed - nii ka Tõnisson. Poliitilised mustrid, moed, tehnoloogia, meie arusaam maailmast ja paljugi muud on ajas muutunud. Aga inimlik soov armastada ja olla armastatud jääb. See on aegade ülene. See toob möödunud aegade inimhinged praegustele taas lähedale. Kui on üks asi, mille publik võiks saalist lahkudes kaasa võtta, siis ehk just mõtte, et me kõik oleme inimesed.“

2.2. Korraldusprotsess ja meeskond

2018. aasta suve lõpus kutsus produtsent mind lavastuse „Üksi lehekuu põues“ meeskonda tegevprodutsendiks. Vastavalt kokkuleppele produtsendiga olid minu ülesanneteks etenduste, piletimüügi, transpordi ja majutuse korraldamine, suhtlus mängukohtade ja prooviruumi kontaktisikutega, suhtlus toetajatega ja tehnikarendifirmadega ning turundus, lisaks jooksvalt esile kerkivad ülesanded.

Brooks (2006) on kirjeldanud efektiivse meeskonna tunnuseid järgmiselt:

- meeskonnaliikmetele on nende eesmärgid kindlalt teada;
- meeskonnaliikmetel on olemas vajalikud oskused ja teadmised, et neile antud ülesandeid edukalt täita;
- meeskonnaliikmetest saab koostada eri tüüpi meeskondi;
- liikmed respektierivad ja usaldavad üksteist nii inimestena kui eesmärgi täitmisse panustavate kaastöötajatena;
- meeskonnas on olemas tasu- ja preemiasüsteem.

„Üha suuremat tähelepanu pööratakse funktsionaalsele tööjaotusele ning paindlikkusele, võimustamisele ja innovatsioonile; seetõttu soositakse ka meeskonnatööle orienteeritud kultuure, samuti isereguleeruvaid või isejuhtivaid meeskondi (Brooks 2006 lk 100).“ Lavastuse meeskonna moodustasid seitse inimest – lavastaja, näitleja/produtsent, tegevprodutsent, helikunstnik, video- ja visuaalkunstnik, kunstnik ja grimmikunstnik.

Kaheksandaks meeskonnaliikmeks võib pidada ka näidendi autorit, kes protsessi algul aktiivselt protsessiga kaasas käis. Etenduste ajal oli enamasti kohal viis inimest, sh näitleja, helikunstnik, video- ja visuaalkunstnik, grimmikunstnik ja tegevprodutsent. Olin tegevprodutsendina viimane, kes meeskonnaga liitus ja tööd alustas.

Meeskond oli loodud vastavalt liikmete pädevustele ning selle järgi jagunesid ka vastutusalad ja ülesanded. Otsused võttis vastu produtsent ehk juhtimine oli tsentraliseeritud, kellele allusin üheliinisüsteemiga tegevjuhina mina ning loominguline meeskond allus lavastajale. Thommen'i tabeli (Siimon 2004 lk 210 järgi) kohaselt vastab kirjeldatu struktuurilt funktsionaalsele meeskonnale. Teisalt oli meeskond vastavalt olukorrale ka isejuhtiv või isereguleeriv. Meeskonnaliikmed töötasid ühiselt toimingute tõhustamiseks ja produkti ehk lavastuse parendamiseks (Brooks 2006 lk 102).

Korraldusprotsess algas minu jaoks 2019. aasta jaanuaris etenduspaikade otsimisega ja tehniliste küsimuste lahendamistega. Monolavastus sobis ülesehituselt ja olemuselt mängida saalile, kuhu mahub kuni 150 inimest. Lisaks nõudis tehniliselt, et tegemist oleks *black box* 'iga või saaliga, mida annab täielikult pimendada. Tingimusi oli üsna palju ja see muutis mängukoha leidmise keeruliseks. Töö lihtsustamiseks koostas lavastaja, kunstniku ja tehnikute abiga lavastuse tehnilise *raideri* ehk nimekirja tehnilistest seadmetest ning muudest tehnilistest tingimustest ja vajadustest (vt lisa 1). See oli väärtuslik abivahend läbirääkimistel potentsiaalsete etenduskohtadega.

Etenduspaikadele vastavalt koostas ka riskiplaani (vt lisa 4), milles kaardistasin võimalikud ohud etenduste ajal. „Kvalitatiivne riskianalüüs on protsess, mille käigus prioriseeritakse riskid nende edasiseks analüüsiks, kusjuures prioriseerimine toimub riskide esinemise tõenäosuse ja mõju hindamise kaudu (Perens 2019 lk 157).“ Riskiplaanis on kirjas võimalikud ohud, kus ja millal võivad juhtuda, juhtumise tõenäosus (T) ja mõju (M), riski suurus, ennetav tegevus, korrigeeriv tegevus ja vastutaja. Riskianalüüsis selgub, et suurim risk on tehniline rike enne etendust või etenduse ajal laval. Seda sellepärast, et etenduspaikadid on mitu ehk lavastusel „Üksi lehekuu põues“ oli justkui kolm esietendust lõputöö projekti raames. Lava ehitati valmis etendusega samal päeval, seega tehniliseks kontrolliks palju aega ei jäänud. See tähendas, et risk tehnilise rikke osas suurenes. Kui riski avaldumise tõenäosus või mõju projektile on suur, siis on ka projekti risk alati suur (Perens 2019 lk 157).

Lavastusprojekt lõputöö raames lõppes 2019. aasta juunis. Koheselt võtsime vastu otsuse, et jätkame etendustega ka sügisel. Pärast korraldusprotsessi ja saavutatud tulemuste analüüsimist jätkus töö järgmiste etenduspaikade otsimisega ja uute kokkulepete sõlmimisega. „Üksi lehekuu põues“ etendus samal aastal veel kahel korral Tartus Karlova teatris ja tellimusetendusena Tallinnas Vaba Laval AS Postimees Grupile.

2.3. Turundus ja kommunikatsioon

David Packard (Kotler 2002 lk 21 järgi) on öelnud: „Turundus on liiga oluline, et jätta see üksnes turundusosakonna hooleks.“ See tähendab, et iga meeskonna liige võib mõjutada huvi lavastuse vastu. Turundus algab justkui juba aastaid varem, sest iga varasem tegemine võib tõmmata ligi või lükata eemale mõne potentsiaalse teatrikülastaja. „Turundus on tähtis, kuna turundus stimuleerib nõudlust; turunduskuludel on märkimisväärne kaal müügihinna; turunduses on hõivatud suur osa töötajaskonnast; turundus on kasutatav kõikvõimalikes organisatsioonides; turundus toetab nii tootmist, vahendamist kui tarbimist; turundus täidab väga paljusid funktsioone; turundus mõjutab kõiki inimesi tarbijatena, kujundab nende arvamusi, hoiakuid, elustiili ja -kvaliteeti (Vihalem 2008, lk 13).“ Kotleri (2002 lk 98) sõnul on turundustegevuste planeerimisel oluline silmas pidada nelja aspekti ehk kasutada 4P-lähenemisviisi: hind (*price*), müügitoetus (*promotion*), toode (*product*) ja koht (*place*).

Kotler (Vihalem 2008 lk 11 järgi) kirjeldab turundust kui äriefunktsiooni, mis leiab sihtgrupi, mida organisatsioon saab kõige paremini teenindada, loob sobivad teenused või tooted ja motiveerib iga meeskonna liiget mõtlema eelkõige kliendile. Selle projekti puhul oli sihtgrupp pigem kesk- ja vanemaealised, kuigi suunasime infot ka õpilastele ja korporatsioonidesse. Publikusegmenidid olid jagatud järgmiselt: Jaan Tõnissoni pärandi väärtustajad, teatrihuvilised ning ajaloo huvilised Tallinnast, Tartust ja Viljandist.

Enne etendusi olid seatud ka turunduseesmärgid (vt Tabel 1). Paraku ükski eesmärk täidetud ei saanud. Istekohtade täituvuse protsent sai etenduspaikade selgumisel kohandatud vastavalt linnale ja Tallinna etendustel täitsime ka eesmärgi (vt joonis 1). Huvitav nähtus oli Ugala teatri etendus, kus saali täituvus oli kõige väiksem (28,4%), kuigi Facebook'i sündmusel oli märkinud *going* või *interested* kõige rohkem inimesi (73 inimest).

Eesmärk	Täitmine
Kuuel etendusel käib vähemalt 490 teatrikülastajat.	Viiel etendusel käis 245 teatrikülastajat.
Istekohtade täituvus on igal etendusel vähemalt 70%.	Istekohtade täituvus oli keskmiselt 52,6%.
Facebooki sündmustele on reageerinud vähemalt 200 inimest.	Facebooki sündmustel on reageerinud 193 inimest.

Tabel 1. Turunduseesmärkide täitmine.

Veebruari keskel algas piletimüük Piletilevi keskkonnas. Enne seda tegi lavastuse kunstnik kujunduse plakatile, need viidi laiali Tallinnas, Tartus ja Viljandis; disainer kujundas ja küljendas ajalehe-stiilis kavalehe; produtsent, näidendi autor ja lavastaja koostasid kavalehe tekstid. Lavastusele tehti ka *treiler* ehk videoreklaam, millega tegelesid kunstnik ning lavastuse valgus- ja visuaalkunstnik. *Treilerit* näidati ETV's ja ETV2's kaks nädalat enne esietendust ning lühemas versioonis digitaalse välireklaamina Tallinna, Tartu ja Viljandi linnaekraanidel. Algselt levitatud pildi- ja videomaterjal pärines prooviprotsessist. Professionaalse fotograafi kutsusin alles kontrolltetenduseks, et kõrgetasemelisi jäädvustusi saaks ka tulevikus turunduses kasutada.

Lavastuse info meediakanalitesse edastamiseks koostasin pressiteate (vt Lisa 3). Meediakajastustest annab ülevaate meediamonitooringu keskkonna station.ee andmete põhjal koostatud ülevaade (vt Lisa 2). Pressiteadete, pakkumiste ja info edastamiseks koostasin mitu erinevat nimekirja kontaktidest, nt Tallinna, Tartumaa ja Viljandimaa koolide huvijuhid, kirjanduse ja ajalooõpetajad, korporatsioonid, harrastusteatrid, Tõnissoniga seotud seltsid ja organisatsioonid, võimalikud toetajad, erakonnad ja meediaväljaanded. Otseturundus põhineb sihtgrupi andmebaasil ning aitab luua potentsiaalsete klientidega isikliku suhtlussideme ja seda ka säilitada (Vihalem 2008, lk 127-128). Lisaks enda koostatud nimekirjadele kasutasin otseturunduseks ka näiteks TÜ VKA meililiste, Tartu kohalikke kultuuriliste, korporatsioonide, vilistlaste, erinevate eakate ja pensionäride ühenduste meililiste.

Etenduste kajastamisel tulid vastu ka etenduspaigad. Eesti Rahva Muuseum reklaamis etendusi enda kodulehel ja ekraanidel nii muuseumis kui ka Tartu südalinna ostukeskuses Kvartal. Ugala ja NUKU teater märkisid mängukavas külalisetendustena. Algul lubatud

reklaami etenduspaikade sotsiaalmeedias ei toimunud, kuid korraldusprotsessi algul lõin MTÜ Tikerkuurile lehe Facebook'is, kus tegin igale etendusele eraldi sündmuse ja uuendasin seda pidevalt uute postitustega. Sündmus levis ka erinevates Facebooki gruppides, näiteks Tartu kultuuriaken, Tartus on rohkem, Jaan Tõnissoni Selts, Piletilevi, Olereks jm.

Lavastuse põhiinfo lisasin ka erinevatesse Eesti kultuurisündmuste portaalidesse: Kuhuminna.ee, kultuurikava.ee, kultuur.info, huvi.tallinn.ee, kultuuriaken.ee, visittartu.ee, minek.ee, puhkaeestis.ee, kultuurikava.ee jm. Kultuurikavas jooksis ka tasuline reklaam. Samuti oli võimalus Eesti Vabariigi juubeliaastaga seoses lisada sündmus EV100 ametlikule kodulehele. Internetireklaam annab võimaluse kasutada erinevaid vahendeid, saada kohest tagasisidet ja seda saab kergelt vajadusel muuta (Vihalem 2008, lk 232).

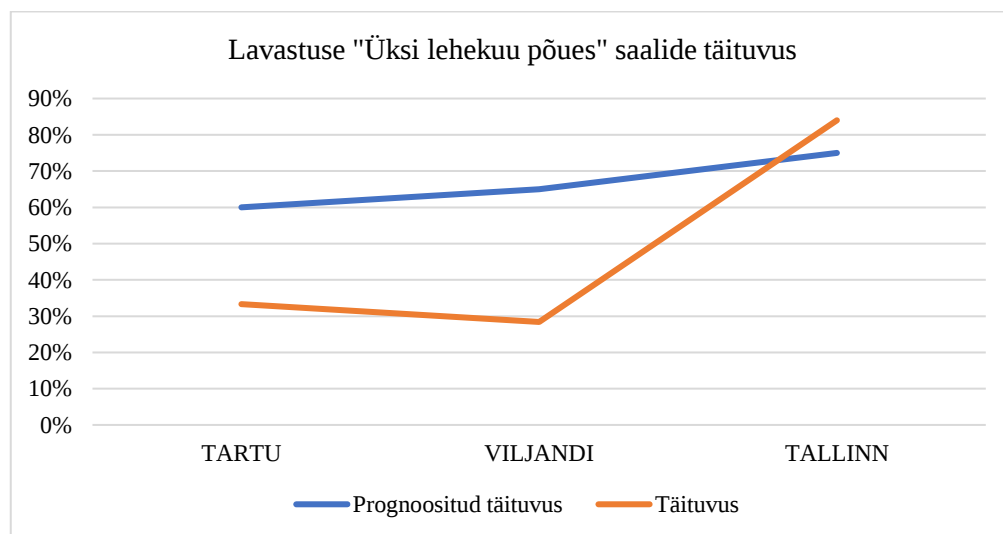
Potentsiaalset teatrikülastajat võivad mõjutada ka internetiavarustes kirjutatud arvustused. Tänapäeval on üks populaarsemaid teatriblogi pidajaid Danzumees, kes hoiab enda identiteeti avalikkuse eest varjul. Salapärase teatrikritik sattus ka „Üksi lehekuu põues“ eelviimasele etendusele Tallinnas. „Tugev ja selge, omade nõksudega monolavastus, kus erinevad kunstilised komponendid aitavad lavastuse üles ehitada ja mida kroonib nii väga hea psühholoogiliste nüanssidega näitlejatöö kui ka ajaloolise taustaga huvitav lugu, mis jookseb kahel tasandil - inimese elulugu ja hetkeolukord, milles tegelane ootab oma armastatut,“ kirjeldas Danzumees lavastust oma blogis (*Üksi lehekuu... 2019*).

2.3.1. Saalide täituvus

Tegemist oli ajaloolise monolavastusega, mille puhul oli lavastuslikult ja kunstiliselt oluline, et saalis püsiks pigem intiimne õhkkond. Algne ennustus oli, et lavastuse mängimiseks on sobilikud kuni 150-kohalised saalid, kuid etenduspaikasid otsides muutus see arv veelgi väiksemaks. Produtsent prognoosis külastatavuseks keskmiselt 70%, mis tähendas algselt planeeritud kuue etenduse peale 490 vaatajat. Siis polnud veel teada täpsed mängupaigad ega -ajad. Hiljem sai muudetud täituvuse protsenti vastavalt mängukohale – Tartus Eesti Rahva Muuseumis 60%, Viljandis Ugala väikses saalis 65% ja Tallinnas NUKU teatri ovaalsaalis 75%. Etendatud viie mängukorra peale käis vaatamas 245 teatrikülastajat ja keskmine täituvuse protsent oli 52,6% (vt joonis 1).

Esimene valearvestus oli esietenduse paigutamine 20. aprillile, sest sellele eelnes suur reede ja soojade ilmadega eelistas publik kasutada pikka nädalavahetust, et sõita linnast välja. Algselt planeeritud 22. aprilli etendus jäi ära publiku vähesse huvi tõttu, mis võis tuleneda sellest, et tegemist oli esmaspäevaga. Ka 12. mai etendusele publiku saamine osutus keeruliseks, sest tegemist oli emadepäevaga ehk eelistati olla pere seltsis. Oluline on analüüsida kuupäevade sobivust ja mõelda potentsiaalse publiku tavapärasele elurütmile. Samuti selgus hilisemast tagasisidest, et Eesti Rahva Muuseum jääb Tartu publiku jaoks kaugeks ehk asukoht on ebasobiv. Vähene publiku huvi oli ka Viljandis.

Kõige suurem publiku arv oli ootuspäraselt Tallinnas NUKU teatri ovaalsaalis, kus paraku oli ka kõige vähem kohti – ühele etendusele mahtus väidetavalt 72 inimest, kuid tegelikkuses tekkis juba 60 inimesega saalis õhupuudus. Ilmad olid vahepeal muutunud suviselt soojaks ja ruumis puudus õhkventilatsioon. Numbrid kõikusid vastavalt olukorrale, seega ei vasta need justkui tegelikkusele. Sama kõikumine tekkis ka ERMi teatrisaaliga, kuhu tegelikult ei oleks saanud mahutada 120 inimest nii, et kõigil oleks võrdväärne nähtavus.

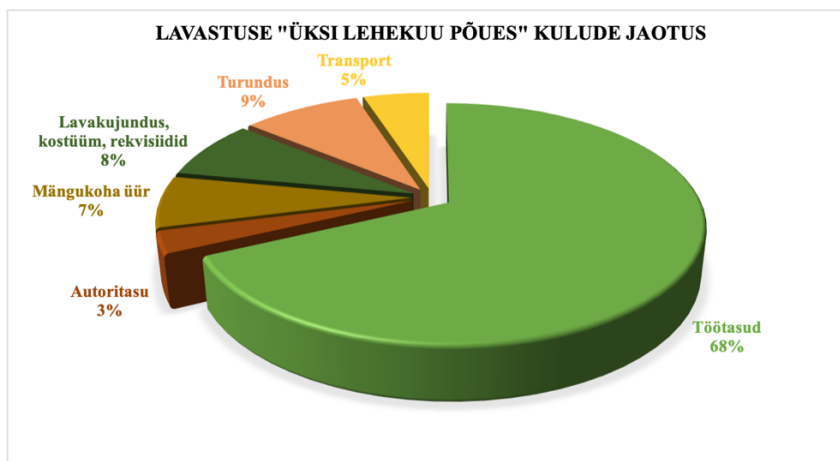
Joonis 1. Lavastuse „Üksi lehekuu põues“ saalide täituvus.

2.4. Eelarve

Eelarve on „plaanis kvantitatiivne ja finantsiline väljendus“. Seega kujutab eelarve endast vahendite eraldamist organisatsiooni tegevuse toetamiseks. Eelarve koostamine ja juhtimine võivad kiiresti saada kultuurikorraldaja põhifookuseks. Kulude ja tulude täpne jälgimine ja kontrollimine on äärmiselt vajalik oskus, sest tihti on sõltub just sellest

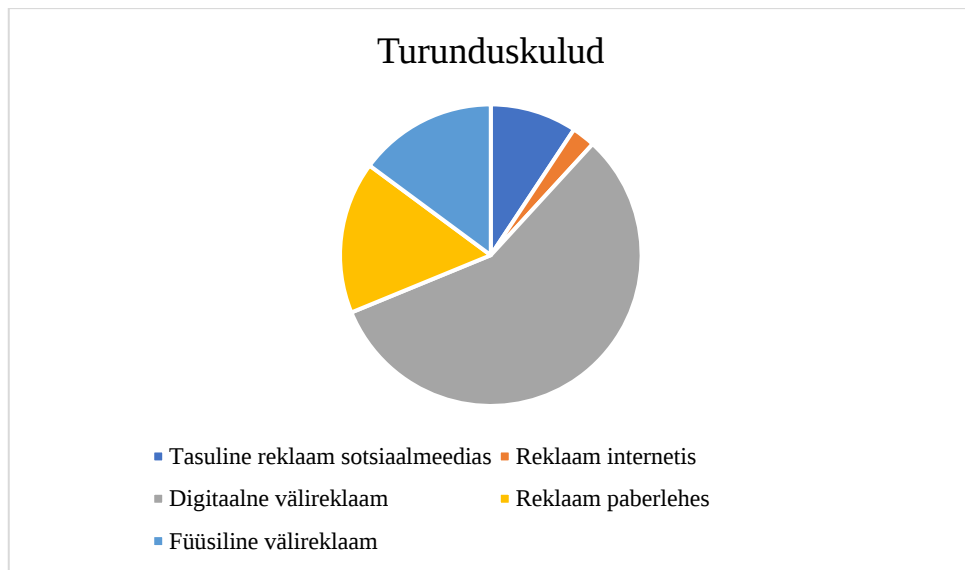
kultuuriorganisatsiooni ellu jäämine. Sõltuvalt organisatsiooni kultuurist võib eelarve väljatöötamise ja rakendamise protsess ulatuda väga struktureeritud ja formaalsest kuni mitteametliku ja juhuslikuni. Ametlik eelarvestamine eeldab enne eelarvemuudatuste heakskiitmist ettepaneku- ja läbivaatusprotsessi. (Byrnes 2009, lk 284)

Lavastusprojekti eelarve koostamise ja täitmise eest vastutas produtsent. Liitusin meeskonnaga, kui projektitaotlused olid esitatud ja numbrid suures osas paigas. Eelarve täiendamine ja lõpliku eelarve (vt lisa 5) koostamine oli esimene ühine ülesanne produtsendiga. Tuleb tõdeda, et ma ei omanud projekti vältel täit ülevaadet kuludest ja tuludest. Ühiselt sai arutatud, mis väljaminekuid on vaja teha ja eesmärk oli hoida kõik kulud võimalikult madalal. Kulude kogusumma eelarves oli 15 566€.

Joonis 2. Lavastuse „Üks lehekuu põues“ kulude jaotus eelarves.

Joonises 2 olen välja toonud lavastuse „Üks lehekuu põues“ kulude jaotuse. Suurimaks kuluks hindasime meeskonnaliikmete töötasud ja sellele järgnesid turunduskulud. Lavastuse turundus oli minu vastutusala, sh eelarve. Turunduse eelarve oli 1000€, kuid lõpuks kulus sellest 72% (vt Joonis 3).

Joonis 3. Lavastuse „Üks lehekuu põues“ turunduskulude jaotus.

Sponsorite ja toetajate otsimisel pöördusin organisatsioonide poole, millega Tõnisson ise vähemal või suuremal määral seotud oli. Lavastuse korraldamisele lubas nõu ja jõuga kaasa aidata Tartus tegutsev Jaan Tõnissoni Selts. Seltsi juhatuse esinaine Krista Aru kinnitas, et Tõnissoni pärandi väärtustamisega tegelev ühing toetab vastavalt võimalusele MTÜ Tikerkultuuri tegevust lavastuse korraldamisel. Lavastusele otsisime toetust ka Eesti Üliõpilaste Seltsi liikmete seast ja ajalehelt Postimees (AS Postimees Grupp) – Jaan Tõnisson mängis mõlema asutuse ajaloos olulist rolli. Lavastusprojekti toetasid Eesti Kultuurkapitali näitekunsti sihtkapital ja Kristi ja Siim Kallase fond (vt joonis 2).

Joonis 2. Lavastuse „Üks lehekuu põues“ tulude jaotus eelarves.

2.5. Sündmuse mõju analüüs

Hall'i (1992) sõnul saab sündmuse võimalikku mõju jagada kuueks liigiks (Janeczko *et al* 2002, lk 8-9 järgi):

1. Majanduslik;
2. Turism/kaubanduslik;
3. Keskkondlik;
4. Sotsiaalne/kultuuriline;
5. Psühholoogiline;
6. Poliitiline/administratiivne.

Teatriprojekti majanduslik mõju esines etenduspaikade ja teiste partnerettevõtete tulude suurenemises (nt ruumi ja tehnika rent), töökohtade loomises (nt kohviku teenindajad ja garderoobitöötajad) ja ajutise tööhõive pakkumises meeskonnaliikmetele. “Sündmuse majanduslik mõju on seda suurem, mida kvaliteetsem on pakutav sisu, mida parem on maine, korraldajate professionaalsus ja turundusoskus” (Josing *et al* 2012, lk 15).

Etendustel oli kolm mängupaika. Keskkondliku mõjuna saab välja tuua vaid keskkondliku saaste suurenemise seoses publiku ja projekti meeskonna sõitmistega etenduspaikade vahel. Samas publiku arv ei olnud massiline ja meie tiim oli väike. Samuti pidasime oluliseks alati oma sõite komplekteerida, et ka kulu oleks võimalikult väike. Küll aga saab selle lavastuse puhul kirjeldada sotsiaalset ja kultuurilist mõju, näiteks teadlikkuse tõstmisega seoses Eesti ajaloo ja Jaan Tõnissoni tegemistega. Siit koorub välja ka hariduslik mõju, sest üheks sihtrühmaks olid noored, kellele oli etenduskogemus hariv. Kindlasti tegi lavastus etenduspaikade repertuaari ja kultuurielu mitmekesisemaks.

Projekti psühholoogiline mõju võis esineda uhkuse ja kogukonna ühtsustunde kasvatamises, sest kohal käis võrdlemisi palju publikut, kes olid seotud Jaan Tõnissoni Seltsi või Eesti Üliõpilaste Seltsiga. Tegemist oli ajaloo hõngulise monotükiga, mis suurendas kindlasti arusaama maailma mitmekesisusest ja tekitas positiivseid emotsioone. Jaan Tõnissoni oli aktiivne ja saavutas palju ehk see võis kedagi publikus motiveerida suurematele tegudele, mida loetakse samuti psühholoogiliseks mõjuks. Negatiivse mõjuna võib välja tuua vanemas vaatajaskonnas kultuurišoki, sest lavastuses esines ropendamist. Samuti on ajalugu alati mitmeti tõlgendatav ehk kui publikus oli suuri Jaan Tõnissoni austajaid, siis võis neis mõni

hetk tekitada arusaamatusi ja lahkavamusi ning sellest võisid tulla ka negatiivsed emotsioonid.

Lavastusprojekti raames tegime koostööd mitmete eri piirkondade asutuste ja organisatsioonidega. Projekti administratiivne mõju avaldus tugevnenud partnerlussuhetes ja vastastikuse mõistmise arengus. Lisaks sellele andis meeskonnasisene koostöö võimaluse laiendada erialast võrgustikku.

3. REFLEKSIOON

Lavastuse „Üksi lehekuu põues“ korraldamises osalemine arendas mind nii korraldusalal kui ka isiklikult. Tegemist oli kogemusega, mis kasvatas minus julgust võtta vastutust. Eelkõige olen tänulik, et sain suures mahus rakendada ja kinnistada ülikooliaastate jooksul kogutud teadmisi. Projekt ehitas vundamendi, mis aitab mul end tulevikus kindlamalt tunda, kui on aeg võtta vastu järgmine samalaadne projekt. Oskan tänu kogetule paremini hinnata riske, ennetada võimalikke läbikukkumisi ja tunnetada projekti potentsiaalselt edu.

Projektiteatri võlu ja valu peitub selles, et vajadusel on produtsent ühtlasi ka autojuht, psühholoog, koristaja, kanakasvataja-hobusetalitaja, tehnik, inspitsient, kunstnik ja ilmselt on see nimekiri lõputu. Liitudes „Üksi lehekuu põues“ projektimeeskonnaga, ei osanud ma tegelikult aimata, mis mind täpselt ees ootab. Planeerimisfaas oli üsna segane. Ametikoht „tegevprodutsent“ on projektiteatris võrdlemisi uus termin. Algul kõlas see kui „jagatud vastutus“, sest produtsente on justkui kaks. Minu kogemuse kohaselt võib see töö sujuvusele pärssivalt mõjuda. Nüüd pilku tagasi visates mõistan, et tundsin ennast tänu produtsendile algusest peale väga turvaliselt ja see andis kindlustunnet tegutsemiseks. Lõpuni jäi segaseks, kui suur on minu vastutus ja milliseid otsuseid võin iseseisvalt vastu võtta. Koostöö oli üldiselt terves meeskonnas hea. Oluline on mõista, mida tähendab projektiteater – ühine missioonitunnetus ja selles suunas tegutsemine. Seega peab ka lavastaja olema valmis toole tassima ja lava ehitama ning produtsent projekteid lae alla tassima ja kaableid kerima.

Projekti algul tundsin, et selle lavastuse publiku ette toomine ei ole kellegi esimene prioriteet. Ka mina sain projektimeeskonnaga liitumise kutse ajal, mil olin eelmise projekti etendustega alles poole peal ning ei osanud veel ette kujutada, et süda ja meel on järgmistele seiklustele avatud. Olin varem produtsendiga koostööd teinud ja tajusin usaldust ehk sellegipoolest andsin järgmisele katsumusele oma „jah“-sõna. Algul tundus töömaht ja vastutus kordades suurem, sest produtsent oli ise samaaegselt ka näitleja. Seetõttu soovis ta esmajoones, et võtaksin võimalikult palju enda peale, kuid töö käigus arutasime ikka iga sammu ühiselt läbi. Tihti tekkis tunne, et tugi on isegi liiga suur ja „tegevprodutsent“ üleliia peen nimetus minu positsiooni kohta meeskonnas, sest produtsent tegeles aeg-ajalt ka ise minu vastutusaladega ja tekitas endale sellega kohustusi juurde. Suhtusin sellesse eelkõige

tänutundega, sest mõistagi andsid lai kontaktivõrgustik ja varasemad kogemused projektiteatri maailmas talle teatud eelise, mis aitas kokkuvõttes projekti elluviimisele kaasa.

Meeskonnas oli avatud ja toetav õhkkond, mis toetas nii positiivse kui ka negatiivse tagasiside andmist. See on arenguks ja jätkusuutlikuks tegevuseks lausa hädavajalik. Meie meeskond oli väike, kõigest viis inimest, mis aitas hea mikrokliima tekkimisele kaasa. Lihtne oli vajalikku infot või tagasisidet edastada ja saada ning suhtlemine oli vahetu. Olenemata sellest, et produtsent on teatrimaailmas tegutsenud minust oluliselt kauem, võttis ta minu ettepanekuid kuulda ja ei pannud pahaks, kui korraldusprotsessi või teatud otsuseid kritiseerisin. Sama kehtis teiste meeskonnaliikmete kohta. Hindan konstruktiivset kriitikat kõrgelt ning leian, et selle andmine ja ka saamine on väärtuslikud oskused nii meeskonnatöös kui ka üldiselt elus.

Kõige keerulisemaks osutus kuupäevadest ja kokkulepetest kinnipidamine. Analüüsides erinevaid numbreid, tajusin, kui palju need möödalaskmised ja venitamised kogu lavastusprojekti tulemusi mõjutasid. Samas mõistan, et see on puhas spekulatsioon ja sarnaselt oleks võinud minna ka kõike õigeaegselt tehes. Mure tuum võis peituda alamotiveerituses ja meeskonna poolt lavastusprojekti mitte-prioriseerimises. Projektiteatris, ka üldiselt loovtööstuses, on tohutult oluline olla südamega asja juures, kui on soov publikuni tuua teatrit, mis puudutaks. Selleks, et oleks võimalik saavutada kunstiliselt kõrget taset, peavad meeskonnaliikmed olema motiveeritud ja teadma, miks nad loovad just seda, mida nad loovad. Eesmärk on teatrikülastajas sütitada leek, mis väreleks pikemalt, kui vaid selle ühe õhtu.

Alati tuleb meeles hoida, kust tuled ja kellena alustasid. 2015. aastal aitasin ma enda lõputöö lavastusprojekti produtsendil müüa ja kontrollida Viinistul pileteid. Olin tema kõrval pileetöör-publikuteenindaja, naerataav sild teatri ja publiku vahel, esimene soe tunne teatriuksel. Kõigest kolm aastat hiljem jõuab minuni pakkumine tulla tegevprodutsendiks projektile, mis on tal aastaid meeles mõlkunud. Olen tänulik, et lavastusest „Üksi lehekuu põues“ sai minu loov-praktiline lõputöö. Korraldusprotsessi analüüsides veendusin, et kultuurikorraldaja sünnib ja kasvab vaid tegutsedes. Selleks, et omandada vajalikud pädevused, peab katsetama, põruma, õnnestuma.

KOKKUVÕTE

Käesolev töö „Lavastuse „Üksi lehekuu põues“ produktsioon“ on kultuurikorralduse eriala loov-praktilise lõputöö kirjalik osa, milles annan ülevaate MTÜ Tikerkultuurist kui korraldavast organisatsioonist ning lavastuse „Üksi lehekuu põues“ planeerimisest, teostamisest ja vajalikkusest. Töö kirjutamisel lähtusin enda rollist lavastuse tegevprodutsendina. Minu peamiseks vastutusaladeks olid etenduste ja piletimüügi korraldamine ning turundus.

Lavastus „Üksi lehekuu põues“ põhineb Loone Otsa kirjutatud mononäidendil, mis räägib Jaan Tõnissoni elust. Pooleteise tunniga saab vaataja aimu riigimees Tõnissoni vähe tuntud noorusest, meenutatud keskeas rahvajuhi pilgu läbi. Lugu keerleb Jaan Tõnissoni ja Anton Hansen Tammsaare „tüliõuna“ ümber, mille põhjustab verinoor ja kaunis preili Lõhmus. Armukadedus, konservatiivse ja liberaalse maailmavaate põrkumine, naisküsimus ja eesti keele, meele ning rahva tulevik põimuvad ülev-naljakaks pihtimuseks. Lavastuse eesmärk on väärtustada Jaan Tõnissoni pärandit ja tähistada tema möödunud 150. sünniaastapäeva.

Lavastus esietendus 20. aprillil 2019 Eesti Rahva Muuseumi teatrisaalis. Loov-praktilise lõputöö raames järgnes veel üks etendus Tartus, üks Viljandis Ugala teatris ja kaks etendust Tallinnas NUKU teatri ovaalsaalis.

Jaan Tõnisson oli mees, kes tegi kõike suurelt – juhtis suurelt, toimetas suurelt, äratas suurelt. Iga eestlane teab, kes on riigimees Tõnisson, kuid tihti need teadmised piirduvadki Postimehe ja rahvusliku ärkamisajaga. Nii see oli paraku ka minuga, kes ma ennast kultuurseks ja intelligentseks pean. Täna tean, et Jaan Tõnisson oli ka inimene, kes vihkas ja armastas, põrus ja rõõmustas, kirus ja andestas. Lisaks kultuurilistele väärt teadmistele andis lavastuse „Üksi lehekuu põues“ produtseerimine võimaluse omandada ja täiendada ka enda erialaseid pädevusi ning laiendada tööalast suhtlusvõrgustikku.

KASUTATUD ALLIKAD

Brooks, I. 2006. Organisatsioonikäitumine: üksikisik, rühm ja organisatsioon.. Tallinn: Tänapäev.

Byrnes, W. J. 2009. Management and the Arts. Burlington: Focal Press.

Eesti keele seletav sõnaraamat. 2009. Tallinn: Eesti Keele Instituut.

<http://danzumees.blogspot.com/2019/06/uksi-lehekuu-poues-tikerkultuur.html>, (16.05.20).

Janeczko, B., Mules, T. & Ritchie, B. 2002. Estimating the Economic Impacts of Festivals and Events: a Research Guide.

https://sustain.pata.org/wpcontent/uploads/2015/02/Mules_EcoImpactsFestivals_v6.pdf, (28.04.2020).

Josing, M., Vahi, T., Lepane, L., Pulver, B., Reiman, M., Orro, E., Niklus, I., Randrüt., Jõekalda, P. 2012. Eestis toimuvate kultuuri- ja spordisündmuste regionaalse majandusliku mõju hindamine ning analüüs. Lühikokkuvõte. Tallinn.

https://riigikantselei.ee/sites/default/files/contenteditors/TOF/TOF_uuringud/41_kokkuvote_kultuuri-_ja_spordisundmuste_regionaalne_moju_tof_kokkuvote.pdf (29.04.2020)

Karilaid, J. 2016. Organisatsiooniõpetus. [Käsitirjaline loengukonspekt]. Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia.

Kotler, P. 2002. Kotleri turundus. Kuidas luua, võita ja valitseda turgusid. Tallinn: Pegasus

Kreegimägi, K. 2010. Organisatsiooniõpetus. <http://organisatsioon.weebly.com/index.html> (28.04.2020).

Krull, H. 2020. Luxembourgi aias. – Looming. <https://www.looming.ee/arhiiv/luxembourgigi-aias/>, (19.05.20).

Mänd, K. 2014. Organisatsiooni arendamine. EMSL Vabaühenduste liit.
<http://www.ngo.ee/sites/default/files/files/arendamise%20k%C3%A4siraamat%20veeb.pdf>
, (11.05.20)

Perens, A. 2019. Praktiline projektijuhtimine. OÜ HBP Koolitus.

Siimon, A. 2004. Organisatsiooniõpetus. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.

Tikerpalu, M. 06.10.2020. Intervjuu: Misanzeni lavastaja Mihkel Tikerpalu. M. H.
Rammo. [Kirjavaetus]

Vihalem, A. 2008. Turunduse alused. Tallinn:Külim.

Üksi lehekuu põues – Tikerkultuur. 2019 Danzumehe teatriblogi.

LISAD

LISA 1. Tehniline raider.

TEHNILINE RAIDER

Lavastus „Üksi lehekuu põues“

VALGUS

Dimmer (vähemalt 12 pesaga) + kaablid (dmx, voolukaablid, jõukaablid dimmerile)

~10x lainurk(CP 62 lääts, või mingi muu lai)

~6x profiil valgustit (25*-50* kraadise nurgaga)

~4-6 PC/Fresnel

1 x haze või tossumasin

Valguspult

~10x LED par

VIDEO

projektor(id)

HELI

PA - 2 ülakappi ja 2 subwooferit

analoog või digitaalne mixerpult vähemalt kolme sisendiga ja efektimooduliga, kus olemas delay/reverb

2x pulk-XLR/pulk/RCA kaabel, et ühendada helikaart puldiga

kondensaatormikrofon

XLR kaableid mikrofoni lavani viimiseks ja PA/puldi ühendamiseks

LAVA

7 m lai, 4m sügav.

LISA 2. Meediakajastuste tabel.

Jrk	Kp	Meedia-kanal	Autor	Pealkiri	Link
1	28.03.2019	Õhtuleht	-	Mille pärast tulitsesid Tõnisson ja Tammsaare?	https://www.oh tuleht.ee/953900/mille-parast-tulitsesid-tonisson-ja-tammsaare
2	28.03.2019	Linnaleht	-	Mille pärast tulitsesid Tõnisson ja Tammsaare?	-
3	29.03.2019	Linnaleht Tartu-Pärnu	-	Mille pärast tulitsesid Tõnisson ja Tammsaare?	http://s3-eu-west-1.amazonaws.com/pdf.station.ee/linnaleht/linnaleht_tartu-parnu/2019/03/29/p6.pdf?AWSAccessKeyId=AKIAJMCAZLEYS3TMYI7Q&Expires=1589919669&Signature=pjjVZqJ%2BStSiHLCVm%2B%2BK8zjAcPY%3D
4	30.03.2019	Kultuur.err.ee	Kerttu Kaldoja	ERM-i teatrilavale jõuab lavastus Jaan Tõnissoni noorpõlv	https://kultuur.err.ee/925399/erm-i-teatrilavale-jouab-lavastus-jaan-tonissoni-noorpolvest
5	17.04.2019	Tartu Postimees	Raimu Hanson	ERM-i teatris tuleb vaatajate ette Jaan Tõnisson	http://s3-eu-west-1.amazonaws.com/pdf.station.ee/postimees/tartu/2019/04/17/p16.pdf?AWSAccessKeyId=AKIAJMCAZLEYS3TMYI7Q&Expires=1589919865&Signature=K4Sxmdp3TSd6Tk0H3ybvJH44nEU%3D
6	20.04.2019	Sakala	-	Jaan Tõnisson astub teatrilavale	http://s3-eu-west-1.amazonaws.com/pdf.station.ee/sakala/2019/04/20/p9.pdf?AWSAccessKeyId=AKIAJMCAZLEYS3TMYI7Q&Expires=1589919944&Signature=N3eEi9o2mQ0IpbTBB5tFNZ0ByX8%3D

7	20.04.2019	Sakala	-	Jaan Tõnisson astub teatrilavale	https://sakala.postimees.ee/6572970/jaan-tonisson-astub-teatrilavale
8	20.04.2019	Vikerraadio	-	Uudised 16:00	-
9	21.04.2019	Kultuur.postimees.ee	-	Esietendus lavastus Jaan Tõnissonist	https://kultuur.postimees.ee/6574336/esietendus-lavastus-jaan-tonissonist
10	01.05.2019	Pere ja Kodu	Jaanika Niinepuu	Riigimehelikud sammud enne isapuhkust	-
11	07.05.2019	Koit	-	Etendus „Üksi lehekuu põues“	-
12	10.05.2019	Raadio Kuku	-	Saade ja Vox Populi 1. osa	-
13	14.05.2019	Pere ja Kodu	Jaanika Niinepuu, Eve Kallaste	Mihkel Tikerpalu: ideaalse paarisuhteni kasvatakse koos, teineteist tunnetades ja tundma õppides	https://lood.delfi.ee/perejakodu/ajakirjalood/uue-naosaate-osaaja-mihkel-tikerpalu-tahaks-et-tutar-kasvaks-poriloikudes-hupates-mitte-telekat-vaadates?id=86202679
14	17.05.2019	Sakala	-	„Kultuurilaine“ jõudis kevadesse	https://sakala.postimees.ee/6685168/kultuurilaine-joudis-kevadesse
15	25.05.2019	Sakala	-	Teisipäev, 28.mai	https://sakala.postimees.ee/6690045/teisipaev-28-mai
16	01.09.2019	Eesti Ajalugu	-	September	-

LISA 3. Pressiteade.

ERMi teatrilaval esietendub lavastus Jaan Tõnissoni noorpõlvest

Laupäeval, 20. aprillil kell 19 esietendub Eesti Rahva Muuseumi teatrisaalis Karl Sakritsa lavastuses Loone Otsa mononäidend "Üksi lehekuu põues", mis räägib Eesti riigimehe Jaan Tõnissoni elust, tehes sissevaate nii tema poliitilistesse kui filosoofilis-usulistesse vaadetesse, aga näidates ka suure riigimehe inimlikku külge.

Jaan Tõnisson oli Eesti poliitik ja riigimees, kelle tegevus Eesti Vabariigi juhtimisel on jätnud meie ajalukku olulise jälje. Samas oli tegemist tavalise inimesega, kelles lisaks aatelisusele ja patriotismile löid aeg-ajalt välja ka kired ja emotsioonid. Näidendi keskseks looks on Tõnissoni ja Anton Hanseni vaheline "tüliõun", mille on põhjustanud salapärase preili Lõhmus, kellele mõlemad härrasmehed muljet püüavad avaldada.

Noore Jaan Tõnissonina astub laval üles näitleja Mihkel Tikerpalu. Lavastuse kunstnik on Ele Krusell, helikunstnik Villem Rootalu, video- ja valguskunstnik Rommi Ruttas. Lavastus "Üksi lehekuu põues" on pühendatud Jaan Tõnissoni 150. sünniaastapäevale ja ühtlasi ka Eesti Vabariigi 100. juubeliaastale.

"Usun, et tulevikku vaatamiseks peab minevikku tundma või vähemalt selles orienteeruma. Vahel tasub aga mõnda ajaloolisse seika pisut sügavamale sukelduda, et avastada välja kujunenud müütide tagant midagi rohkemat. Kõik eestlased ju teavad, kes on Jaan Tõnisson - riigimees ja Postimehe peatoimetaja ja rahvusliku ärkamise juhtfiguure... Enne "Üksi lehekuu põues" näidendiga kokku puutumist teadsin ma Jaan Tõnissonist paraku siiski umbes täpselt nii palju, kui eelmainitud kõik eestlased. Ta oli üks kaugel minevikust, üks Eesti sümbol. Lavastusprotsessi käigus sai Tõnissonist aga minu jaoks inimene. Küll erakordne inimene, aga ikkagi inimene," kirjeldab lavastaja Karl Sakrits suurt riigimeest.

Sakritsa sõnul on üks asi, mille publik võiks saalist lahkudes kaasa võtta – mõte, et me kõik oleme inimesed. „Et teinekord Tammsaare pargist läbi jalutades tekiks suule muie, kui meenub kuis Hansen ja Tõnisson ühe naise armastuse nimel vägikaigast vedasid.“

Lavastust korraldab 2018. aasta maikuus loodud mittetulundusühing TikerKultuur, mille eesmärkideks on Eesti teatripildi ilmestamine omanäoliste väikesemahuliste teatrilavastustega ning professionaalse ja heal tasemel teatrikunsti esitamine üle Eesti.

Etendused toimuvad 20., 22. aprillil ja 12. mail Tartus Eesti Rahva Muuseumis, 28. mail Viljandis Ugala teatris ning 30. mail ja 16. juunil NUKU teatri ovaalsalis.

Lisainfo ja broneeringud:

Marianne Helena Rammo

MTÜ TikerKultuuri tegevprodutsent

+372 522 5729

mariannehelenar@gmail.com

LISA 4. Riskiplaan.

Jrk	Oht	Kus ja millal	MxT	Riski suurus	Ennetav tegevus	Korrigeeriv tegevus	Vastutaja
1	Tehniline rike	Etenduse ajal saalis	3x2	6	Enne etendust kontrollida üle, et tehnika vastab nõuetele ja suhelda tehnikutega, kas kõik on kindlasti üle kontrollitud ja et midagi ei jääks viimasele hetkele, mis tingiks etenduse hilinemise.	Kui tehniline rike põhjustab etenduse hilinemise, siis suhelda publikuga ja vabandada.	Tehnikud
2	Õhupuudus saalis	Etenduse ajal saalis	2x2	4	Suhelda kohalike töötajatega, kas nii võib juhtuda ja võimaluse korral õhutada saali korralikult enne etenduse algust. Võimaluse korral jätta avatuks mõni uks või aken ka etenduse ajaks, kui see ei sega.	Võimaluse korral avada mõni uks või aken saalis ja olla publiku osas eriti valvas, et oleks võimalus kohe tegutseda, kui kellelgi halb hakkab.	Tegev- produtsent
3	Ootamatu elektrikatkestus	Mängupaigas etenduse ajal	3x1	3	Veenduda, et elektripistikud poleks ülekoormatud ja et piirkonnas ei oleks samaaegselt planeeritud elektrikatkestust.	Etenduse peatamine või katkestamine, publiku ees vabandamine.	Tehnikud, maja personal
4	Õnnetus näitlejaga	Enne etendust lava taga või selle ajal laval	3x1	3	Veenduda, et näitleja on teadlik muutustest vastavalt mängupaigale ja on ise ka tähelepanelik, lavatagune korras ja liikumine läbi mõeldud.	Esmaabi andmine, kiirabi.	Kogu meeskond

5	Ebaviisakas teatrikülastaja	Etenduse ajal saalis	2x1	2	Veenduda, et inimene on adekvaatne etenduse vaatamiseks, teha kõik, et toimuks korrapäraselt ja ei tuleks ootamatusi, mis pahandaks publikut.	Paluda teatrikülastajal saalist lahkuda.	Publiku-teenindajad tegevprodutsent
6	Tulekahju	Etenduse ajal saalis või mujal majas sündmuse ajal.	3x1	3	Mitte koormata üle elektripistikuid, jälgida saalis toimuvat, järgida tööohutusreeglistikku.	Sõltuvalt tulekahju suurusest või ohtlikkuse tasemest ja kohast – peatada etendus hetkeks või katkestada etendus ning kustutada tuli märkamatu või inimesed evakueerida ja kutsuda tuletõrje.	Tegevprodutsent või maja personal.
7	Terviserike publikus	Etenduse ajal saalis	2x2	4	Veenduda, et saalis ei tekiks õhupuudust ja et saal ei oleks ülerahvastatud ning hoida publiku liikumistee avatud, pöörata tähelepanu ohtlikele kohtadele (nt trepid, kaablid),	Eemaldada teatrikülastaja saalist, anda vajadusel esmaabi või kutsuda kiirabi.	Publikuteenindajad, maja personal, tehnikud, tegevprodutsent.

SUMMARY

The Stage Production of „Üksi lehekuu põues“

Marianne Helena Rammo

This final paper – *The Stage Production of „Üksi lehekuu põues“* – is the written part of my creative-practical final paper in cultural management, which gives an overview of the production company and the organization of the play „Üksi Lehekuu põues“. Throughout the paper I am guided by my role as an executive producer of this stage production. My main responsibilities were the managing of the performances, ticket sales and marketing.

The mono-play „Üksi lehekuu põues“ is written by Loone Ots and is based on the life of Jaan Tõnisson. In an hour and a half, the viewer learns about the little known youth of the statesman Tõnisson, recalling through the eyes of the middle-aged people’s leader. The story revolves around „the quarrel apple“ between Jaan Tõnisson and Anton Hansen Tammsaare, which is caused by the young and beautiful miss Lõhmus. Jealousy, the clash of conservative and liberal worldviews, approach to women, the future of Estonian language, mind and people are intertwined into an sublime-funny confession. The main aim of this Project was to value the heritage of Jaan Tõnisson and to mark his 150th birthday.

The play premiered on the 20th of April, 2019 in the theatre hall of the Estonian National Museum. As a part of this creative-practical thesis, the play took also place once more in Tartu, once in Viljandi Ugala Theatre and twice in Tallinn in the oval hall of NUKU theatre.

Every estonian knows, who is statesman Tõnisson, but often the knowledge is confined within a perimeter of Postimees and national awakening. Unfortunately, this was also the case with me, who I consider myself to be cultural and intelligent. Today, I know that Jaan Tõnisson was also a person who hated and loved, failed and rejoiced, cursed and forgave. In the addition to the valuable cultural knowledge, the stage production of „Üksi lehekuu põues“ gave me the opportunity to acquire and complement my own professional competencies and to expand the social Network.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, _____Marianne Helena Rammo_____,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose "Lavastuse "Üksi lehekuu põues" produktsioon", mille juhendaja on Marko Lõhmus, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Marianne Helena Rammo

20.05.2020